

פרשת בהר בחוקותי – שני

(יט) וַנִּתְּנָה הָאָרֶץ פְּרִיָּה וְאָכַלְתֶּם לְשִׁבְעַ וַיִּשְׁבְּתֶם לְבַטַּח עָלֶיהָ: יט וַתִּתֵּן אֶרֶץ אֲבָהּ, וְתִכְלֹן לְמִסְבַּע; וַתַּבְּנוּ לְרֹחֶצֶן, עָלֶיהָ.

רס"י א וַנִּתְּנָה הָאָרֶץ וּגְוִי־שִׁבְתֶּם לְבַטַּח עָלֶיהָ: שְׁלֹא תִדְאָגוּ מִשְׁנַת בְּצֻרָתָהּ. וְאָכַלְתֶּם לְשִׁבְעַ: אִף בְּתוֹךְ הַמַּעַיִם תִּהְיֶה בּוֹ בִּרְכָה:

(כ) וְכִי תֹאמְרוּ מִה־נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת־תְּבוּאָתֵנוּ: כ וְאֲרִי תִימְרוּן, מָה נִיכּוֹל בַּשָּׂמָה שְׁבִיעִיתָא: הָא לֹא נִזְרַע, וְלֹא נִכְנוֹשׁ יֵת עַל־תֵּנָא.

רס"י א וְלֹא נֶאֱסַף: אֶל הַבַּיִת. אֶת־תְּבוּאָתֵנוּ: כְּגוֹן יֵין וּפְרוֹת הָאֵילָן וְסַפִּיחֵי הַבָּאִים מֵאֲלֵיהֶם:

(כא) וְצִוִּיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂיתָ אֶת־הַתְּבוּאָה לְשִׁלֹּשׁ הַשָּׁנִים: כא וְאֶפְקִיד יֵת בְּרַכְתִּי לְכוֹן, בַּשָּׂמָה שְׁתִּיתָא; וְתַעֲבִיד, יֵת עַל־תֵּנָא, לְתֵלֶת, שְׁנִין.

רס"י א לְשִׁלֹּשׁ הַשָּׁנִים: לְמַקְצֵת הַשְּׁשִׁית, מִנִּסָּן וְעַד רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, וְלִשְׁבִיעִית וְלִשְׁמִינִית, שִׁזְרְעוּ בַּשְּׁמִינִית, בְּמִרְחָשׁוֹן וַיִּקְצְרוּ בְּנִסָּן:

(כב) וַיִּזְרְעוּכֶם אֵת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית וְאָכַלְתֶּם מִן־הַתְּבוּאָה יֵשֵׁן עַד | הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֹאכְלוּ יֵשֵׁן: כב וַתִּזְרְעוּן, יֵת שְׂמִינִיתָא, וְתִכְלֹן, מִן עַל־תֵּנָא עֲתִיקָא; עַד שְׂמִיתָא תְּשִׁיעִיתָא, עַד מִיעַל עַל־תֵּה תִכְלֹן, עֲתִיקָא.

רס"י א עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית: עַד חֹג הַסְּכוֹת שֶׁל תְּשִׁיעִית, שֶׁהִיא עֵת בֹּא תְּבוּאָתָהּ שֶׁל שְׁמִינִית לְתוֹךְ הַבַּיִת, שְׁכָל יָמוֹת הַקִּיץ הָיוּ בַּשָּׂדֶה בְּגִרְנוֹת וּבְתִשְׂרֵי הוּא עֵת הָאֶסִּיף לַבַּיִת. וּפְעָמִים שֶׁהִיתָה צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת לְאַרְבַּע שָׁנִים בַּשְּׁשִׁית, שֶׁלִּפְנֵי הַשְּׁמִטָּה הַשְּׁבִיעִית, שֶׁהֵן בְּטִלִּין מִעֲבוֹדַת קֶרֶקַע שְׁתֵּי שָׁנִים רְצוּפוֹת: הַשְּׁבִיעִית וְהַיּוֹבֵל; וּמִקְרָא זֶה נֶאֱמַר בַּשָּׂדֶה הַשְּׁמִטוֹת כָּלֵן:

(כג) וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַּר לְצִמְתָּת כִּי־לִי הָאָרֶץ כִּי־גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי: כג וְאֶרֶעָא, לֹא תִזְדָּבֶן לְחִלוּטִין אֲרִי דִילִי, אֶרֶעָא: אֲרִי דִירִין וְתוֹתְבִין אַתּוֹן, קְדָמִי.

רס"י א וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַּר: (ת"כ) לְתֵן 'לְאוּ'עַל חֲזֵרַת שְׂדוֹת לְבַעֲלִים בַּיּוֹבֵל, שְׁלֹא יִהְיֶה הַלּוֹקַח כּוֹבֵשָׁה. לְצִמְתָּת: לְפִסִּיקָה, לְמַכִּירָה פְּסוּקָה עוֹלָמִית. כִּי־לִי הָאָרֶץ. (ת"כ) אֵל תִּרַע עֵינֶיךָ בָּהּ, שְׂאִינָה שֶׁלֶךְ:

(כד) וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם נִגְאָלָה תִתְּנוּ לָאָרֶץ: כד וּבְכָל, וּבְכָל, אֶרֶע אַחְסָנְתְכוֹן, פְּרָקְנָא, תִתְּנוֹן לְאֶרֶעָא.

רס"י א וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם: (ת"כ) לְרַבּוֹת בָּתִּים וְעַבְד עֲבָרִי, וְדָבָר זֶה מִפְּרָשׁ בְּקִדּוּשֵׁין. וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ, סָמוּךְ לְפָרָשָׁה שֶׁלְאַחֲרָיו, שֶׁהַמוֹכֵר אַחֲזָתוֹ רָשָׁאִי לְגֵאָלָה לְאַחַר שְׁתֵּי שָׁנִים, אוֹ הוּא, אוֹ קְרוֹבוֹ, וְאֵין הַלּוֹקַח יָכוֹל לַעֲכָב:

(כה) כִּי־יִמּוֹךְ אַחִיךָ וּמָכַר מֵאַחֲזָתוֹ וּבֹא גֵאָלוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו וּגֵאָל אֵת מִמֶּכָר אָחִיו: כה אֲרִי יִתְמַסְכֵן אַחֲוֶךָ, וַיִּזְבִּין מֵאַחְסָנְתִּיהָ וַיִּיתִי פְּרִיקָהּ, דְּקָרִיב לִיהָ, וַיִּפְרוֹק, יֵת זְבִינִי אַחֲוֶהּ.

רס"י א כִּי־יִמּוֹךְ אַחִיךָ וּמָכַר: (ת"כ) מִלְּמַד, שֶׁאֵין אָדָם רָשָׁאִי לְמָכַר שְׂדֵהוּ אֶלָּא מִחֲמַת דְּחָק עָנִי. מֵאַחֲזָתוֹ: וְלֹא כָּלָה. לְמַד דְּרַף אֶרֶץ שִׁשִּׁיר שְׂדֵה לַעֲצָמוֹ. וּגֵאָל אֵת מִמֶּכָר אָחִיו: (ת"כ) וְאֵין הַלּוֹקַח יָכוֹל לַעֲכָב:

(כו) וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ גֵאָל וְהַשִּׁיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּרִי נִגְאָלָתוֹ: כו וּגְבַר, אֲרִי לֹא יִהְיֶה לִיהָ פְּרִיקָה, וְתִדְבִיק יָדֶיהָ, וַיִּשְׁכַּח כְּמִסַּת פְּרָקְנִיהָ.

רס"י א וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ גֵאָל: וְכִי יֵשׁ לֶךְ אָדָם בִּישְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ גּוֹאֲלִים? ! אֶלָּא גּוֹאֵל שְׁיוּכָל לְגֵאָל מִמֶּכָרוֹ:

(כז) וַחֲשַׁב אֶת־שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהָשִׁיב אֶת־הָעֵדֻף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ: כז וַיַּחֲשִׁיב, יֵת וַיַּחֲשִׁיב, זְבִינוּהִי, וַיִּתֵּיב יֵת מוֹתָרָא, לְגְבַר דְּזִבִּין לִיהָ; וַיִּתּוּב, לְאַחְסָנְתִּיהָ.

רס"י א וַחֲשַׁב אֶת־שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ: כְּמָה שָׁנִים הָיוּ עַד הַיּוֹבֵל? כָּךְ וְכָךְ. וּבְכַמָּה מְכַרְתִּיהָ לֶךְ? בְּכָךְ וְכָךְ. עֲתִיד הָיִיתָ לְהַחֲזִירָהּ בַּיּוֹבֵל, נִמְצְאָתָה קוֹנָה מִסְפָּר הַתְּבוּאוֹת כְּפִי חֲשָׁבוֹן שֶׁל כָּל שָׁנָה: אֶכְלָתָה אוֹתָהּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים, אוֹ אַרְבַּע, הוֹצָא אֶת דְּמִיהֶן מִן הַחֲשָׁבוֹן וְטַל אֶת הַשָּׂאָר, וְזֶהוּ: "וְהָשִׁיב אֶת־הָעֵדֻף": בְּדָמֵי הַמָּקַח עַל הָאֲכִילָה שְׂאָכָל, וַיִּתְּנֶם לְלוֹקַח. לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ: הַמוֹכֵר הַזֶּה שָׁבָא לְגֵאָלָהּ:

(כח) וְאִם לֹא־מָצָאָהּ יָדוֹ דִּי הָשִׁיב לּוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֶה אוֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיָּצֵא בַּיּוֹבֵל וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ: כח וְאִם לֹא אֲשַׁכַּח יָדֶיהָ, כְּמִסַּת דִּיתִיב לִיהָ וַיִּהְיֶה זְבִינוּהִי בְּיַד דְּזִבִּין יִתִּיהָ, עַד שְׂמָא דִּיּוֹבִילָא; וַיִּפּוֹק, בַּיּוֹבִילָא, וַיִּתּוּב, לְאַחְסָנְתִּיהָ.

רס"י א דִּי הָשִׁיב לּוֹ: (עֲרִכִין ל) מִכָּאן, שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְחֻצָּאִין. עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל: (ת"כ) שְׁלֹא יִכְנֹס לְתוֹךְ אוֹתָהּ שָׁנָה כָּלוּם, שֶׁהַיּוֹבֵל מְשַׁמֵּט בְּתַחֲלָתוֹ: